

PROFILY ČESKOSLOVENSKÝCH A SLOVENSKÝCH VYSLANCOV V JUHOSLÁVII V ROKOCH 1918 – 1941

Ján TKÁČ

Abstract: *Profiles of Czechoslovak and Slovak envoys to Yugoslavia in 1918 – 1941.* The greatest influence on Czechoslovakia's foreign policy towards Yugoslavia and the selection of envoys in Belgrade was exerted by the Ministers of Foreign Affairs of the Czechoslovak Republic. The first was Edvard Beneš, the second Milan Hodža, the third Kamil Krofta and the last František Chvalkovský. The most important of all was Minister E. Beneš, who often personally instructed the envoys and sent them instructions on how to proceed in individual cases. Several envoys took turns at the post of Czechoslovak envoys to Yugoslavia. They were Antonín Kalina, Jan Šeba, Robert Flieder, Pavel Wellner, Václav Girsá and Jaroslav Lípa. After the dissolution of Czechoslovakia in 1939, the Slovak Republic was established under the patronage of Nazi Germany. Given the threat from Horthy's Hungary, the Slovak Republic continued the Czechoslovak policy of the Little Entente. Therefore, it established diplomatic relations not only with Romania but also with Yugoslavia. It appointed former Czechoslovak diplomat Ivan Milecz as envoy to Romania with accreditation also to Yugoslavia. However, the Slovak embassy in Belgrade was headed by chargé d'affaires Jozef Cieker.

Key words: Diplomacy. Foreign policy. Czechoslovakia. Envoys. Slovakia. Slovaks abroad. Ministry of Foreign Affairs. Czechoslovak-Yugoslav relationships.

Predmetom tejto štúdie je stručná biografia československých vyslancov, ktorí pôsobili na vyslanectve v Belehrade v Juhoslávii v rokoch 1919 – 1939 a diplomatických predstaviteľov vojnovnej Slovenskej republiky, ktorí pôsobili v Belehrade v rokoch 1939 – 1941. Ide o doplnenie mojich predošlých štúdií: *Pôsobenie československých vyslancov medzi Slovákami vo Vojvodine a diplomatické aktivity ČSR v rokoch 1918 – 1938*, *Vzťah Československej republiky k Slovákom vo Vojvodine (1918 – 1939)* a *Slovensko-juhoslovenské a slovensko-chorvátske vzťahy v rokoch 1939 – 1941*. V týchto krátkych biografických medailónoch o československých a slovenských diplomatoch v Belehrade v rokoch 1918 – 1941. Pre vytvorenie lepšieho obrazu o diplomatoch, ktorých ČSR vyslalo do Belehradu, som opísal aj na ich životné udalosti predtým a po odchode z Belehradu. V krátkosti som zhrnul ich kontakty so slovenskými krajanmi v Juhoslávii, najmä vo Vojvodine.¹

1 TKÁČ, Ján. Pôsobenie československých vyslancov medzi Slovákami vo Vojvodine a diplomatické aktivity ČSR v rokoch 1918 – 1938. In *Verbum Historiae*, 2018, č. 1, s. 33-47.
TKÁČ, Ján. Vzťah Československej republiky k Slovákom vo Vojvodine (1918 – 1939). In *Historický zborník*, roč. 28, 2018, č. 1, s. 128-141.

Novému štátu, ktorý vznikol 1. decembra 1918 sa bežne hovorilo Juhoslávia. Jeho oficiálny názov bol v rokoch 1918 – 1929 Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov (Kraljevina Srba Hrvata i Slovenaca – Kraljevina SHS) a potom v rokoch 1929 – 1941 Kráľovstvo Juhoslávia (Kraljevina Jugoslavija). Veľký vplyv na pôsobenie vyslancov v Belehrade mala geopolitická situácia v strednej Európe medzi prvou a druhou svetovou vojnou. Stredoeurópsky región, v ktorom sa nachádzalo Československo a juhovýchodná Európa, do ktorej zasahovala Juhoslávia neboli po vojne stabilnými regiónmi a nové štáty boli po prvej svetovej vojne ohrozované revizionistickými tendenciami porazených štátov Maďarskom, Bulharskom a neskôr Nemeckom. Už počas mierových rokovaní na Parížskej mierovej konferencii využil nový československý minister zahraničných vecí ČSR Edvard Beneš spoločný záujem s Rumunskom a Kráľovstvom SHS proti územným nárokom Maďarska. „*Maďarská tlač nazvala formujúci sa blok posmešne Malá dohoda. Jeho účastníci tento názov proti očakávaniu ochotne prijali.*“ Základy Malej dohody položila zmluva o vzájomnej pomoci medzi ČSR a Kráľovstvom SHS zo 14. augusta 1920 pre prípad nevyprovokovaného útoku Maďarska na tieto štáty.

Dňa 23. apríla 1921 bola uzavretá podobná spojenecká zmluva medzi ČSR a Rumunskom a 17. júna 1921 medzi Rumunskom a Kráľovstvom SHS. Aj napriek tomu, že ani Rumunsko a najmä Juhoslávia neboli vnútorne stabilizované a v stupni demokracie veľmi zaostávali za Československom, nemala ČSR na výber. Československo nadviazalo diplomatické styky s Kráľovstvom SHS 9. januára 1919 a zriadilo svoje vyslanectvo v Belehrade.²

Najväčší vplyv na zahraničnú politiku Československa voči Juhoslávii a výber vyslancov v Belehrade mali ministri zahraničných vecí ČSR. Prvým bol až do roku 1935 Edvard Beneš. Druhým bol v rokoch 1935 – 1936 Milan Hodža, tretím bol v rokoch 1936 – 1938 Kamil Krofta a posledným František Chvalkovský. Najvýznamnejší zo všetkých bol minister E. Beneš, ktorý častokrát osobne inštruoval vyslancov a zasielal im pokyny ako majú postupovať v jednotlivých prípadoch.³ Jeho dlhoročným zástupcom, ktorý mal tiež veľký vplyv na výber vyslancom a zahraničnú politiku ČSR bol neskorší minister K. Krofta.

Na poste československých vyslancov v Juhoslávii sa vystriedalo niekoľko vyslancov. Postupne to boli Antonín Kalina, Ján Šeba, Robert Flieder, Pavel Wellner, Václav Girska a Jaroslav Lípa.⁴ V duchu malodohodového spojenectva medzi ČSR a Juhosláviou dostali pokyn nezasahovať do politických sporov Slovákov v Juhoslávii a nabádať tamjších Slovákov aby sa podriadili vládnej politike. V politických

TKÁČ, Ján. Slovensko-juhoslovanské a slovensko-chorvátske vzťahy v rokoch 1939 – 1941. In *Historický zborník*, roč. 19, 2009, č. 1, s. 154-168.

- 2 KLIMEK, Antonín – KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika 1918 – 1938, kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Vydává Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995, s. 31-32 a 96.
- 3 TKÁČ, Ján. Pôsobenie československých vyslancov medzi Slovákami vo Vojvodine a diplomatické aktivity ČSR v rokoch 1918 – 1938. In *Verbum Historiae*, 2018, č. 1, s. 33-47.
- 4 KLIMEK, Antonín. – KUBŮ, Eduard. *Československá zahraniční politika 1918 – 1938, kapitoly z dějin mezinárodních vztahů*. Praha: Vydává Institut pro středoevropskou kulturu a politiku, 1995, s. 96.

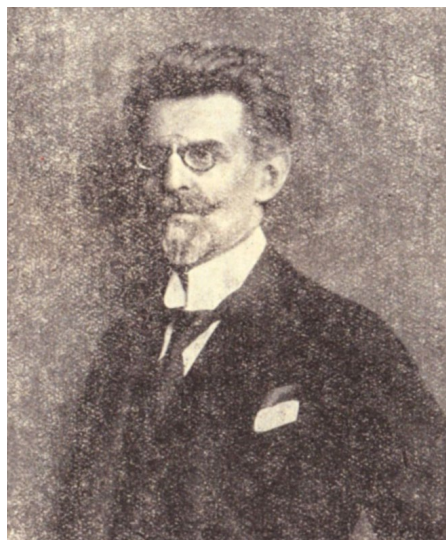
správach zasielaných na ministerstvo zahraničných vecí v Prahe väčšinou opisovali politickú situáciu v krajine,⁵ politickú činnosť panovníka,⁶ problémové regióny Juhoslávie ako napr. Macedónsko (vtedy južná časť Srbska),⁷ zahraničnú politiku Juhoslávie a najmä jej postoj k susedným štátom⁸ a Nemecku.⁹ O tamojších Slovákoch a Čechoch sa takmer vôbec nezmiňovali, s výnimkou prvého vyslanca A. Kalinu, pričom viac informoval o Slovákoch vo Vojvodine ako o Čechoch v Chorvátsku.¹⁰ Niektoré politické správy boli zasielané aj do kancelárie prezidenta Tomáša Garrigua Masaryka.¹¹ Z politických správ ďalej vyplýva, že väčšina vyslancov mala blízky vzťah s kráľom Alexandrom I. Karađorđevićom a boli jeho častými hosťami.¹² Diplomatickým zvyklostiam vtedajšej doby sa vymykalo, keď 23. februára 1929 kráľ Alexander I. prijal pohostenie v cudzom „súkromnom“ byte československého vyslanca Jana Šebu, čo samozrejme vzbudilo veľkú pozornosť v politických kruhoch v Belehrade.¹³ Významnú úlohu vo vzťahu ČSR k slovenskej menšine v Juhoslávii zohrávala ideológia čechoslovakizmu, ktorá hatila rozvoj slovenskej menšiny a jej lepšie prepojenie priamo na Slovensko.

Po zániku Československa v roku 1939 vznikla pod patronátom nacistického Nemecka Slovenská republika. Novovzniknutý štát do určitej miery nadviazal na politiku Československa. Do obsadenia Francúzska v júli 1940 sa Slovenská republika snažila spolupracovať aj s krajinami, ktoré neboli v Nemeckej sfére vplyvu. Vzhľadom na ohrozenie zo strany horthyovského Maďarska nadviazala Slovenská republika na politiku Malej dohody. Preto nadviazala diplomatické vzťahy nielen s Rumunskom ale aj s Juhosláviou. Na post vyslanca v Rumunsku s akreditáciou aj v Juhoslávii menovala svojho najskúsenejšieho diplomata Ivana Milecza. Slovenské vyslanectvo v Belehrade však riadil chargé d'affaires Jozef Cieker. Vzhľadom na nepriaznivý obraz nového slovenského štátu v Juhoslávii tak jeho hlavnou úlohou bolo vylepšiť tento obraz. Darilo sa mu to iba postupne. Aj to iba vďaka tomu, že sa aj Juhoslávia dostávala do nemeckej sféry vplyvu.

-
- 5 Archiv Ministerstva zahraničních věcí České republiky (ďalej AMZV ČR), Politické zprávy: Jugoslávie, vyslanectví Bělehrad (ďalej PZJ, VB), kniha (ďalej k.) 1921 (1. VI. – 31. VII. 1921, č. 237 - 416), č. j. 366.
 - 6 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1929 (13. IV. – 28. IX. 1929, č. 119 - 246), č. j. 220.
 - 7 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1922 (13. VI. – 31. XII. 1922, č. 230 - 488), č. j. 347.
 - 8 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1922 (1. I. – 12. VI. 1922, č. 1 - 229), č. j. 77
AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1922 (13. VI. – 31. XII. 1922, č. 230 - 488), č. j. 353.
 - 9 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1927 (1. I. – 31. V. 1927, č. 1 - 175), č. j. 108.
AMZV ČR, PZJ, VB, škatuľa 1938 a 1939, č. j. 1229/dův. r. 1938.
 - 10 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1921 (1. VI. – 31. VII. 1921, č. 237 - 416), č. j. 366.
 - 11 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1922 (13. VI. – 31. XII. 1922, č. 230 - 488), č. j. 363.
 - 12 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1927 (1. VI. – 31. XII. 1927, č. 176 - 313), č. j. 219 a č. j. 231.
 - 13 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1929 (1. I. – 31. III. 1929, č. 1 - 118), č. j. 92/1929.

Antonín Kalina (1870 – 1922)

Narodil sa 15. júna 1870 v meste Německý Brod (v súčasnosti okresné mesto Havlíčkův Brod, v kraji Vysočina) kde skončil nižšiu a strednú školu.¹⁴ Štúdium práva absolvoval na právnickej fakulte českej univerzity v Prahe a ukončil v roku 1892.¹⁵ Od roku 1894 bol najprv tajomníkom a potom riaditeľom okresného výboru v Blatnej. Na prelome 19. a 20. storočia bol aktívny v sokolskom hnutí. Vynikal ako talentovaný temperamentný rečník.¹⁶ V rokoch 1901 – 1907 bol poslancom českého zemského snemu a v rokoch 1907 až 1912 bol zvoleným poslancom Ríšskej rady vo Viedni. V politike bol prívržencom českého historického štátneho práva a obhajoval záujmy českého národa. Najprv bol prívrženec radikálno-pokrokovej strany, ktorú v roku 1908 spojil so štátoprávnou stranou do štátoprávnej pokrokovej strany. Ešte pred prvou svetovou vojnou zblížil svoju stranu s realistickou stranou Tomáša Garrigua Masaryka.¹⁷ Už v máji 1914 na zjazde štátoprávnej pokrokovej strany vystúpil s programom vzniku samostatného českého štátu. Po vypuknutí prvej svetovej vojny bola v Rakúsko-Uhorsku pozastavená politická činnosť politických strán a pozastavený parlamentarizmus. V tom čase sa ako odporca rakúsko-uhorského súštátia zapojil do českého domáceho odboja nazývaného „Maffia“. Po obnovení parlamentarizmu v roku 1917 znova vystúpil s programom úplne nezávislého českého štátu.¹⁸ Počas prvej svetovej vojny bol na strane Dohody a odmietal zmierenie s Habsburgovcami. Pred prevratom v októbri 1918 sa zúčastnil ženevských rozhovorov medzi domácimi českými politikmi a exilovým ministrom zahraničných vecí Edvardom Benešom. Po vzniku Česko-Slovenska bol ako člen revolučného Národného zhromaždenia predsedom klubu poslancov štátoprávnej (národnej) demokratickej strany.¹⁹ V rokoch 1919 – 1922 pôsobil ako vyslanec Československa v Belehrade v novovzniknutom štáte Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov (Krá-

Antonín Kalina (1870 – 1922), prvý československý vyslanec v Kráľovstve SHS v Belehrade.

Zdroj: *Národný kalendár na priestupný rok 1924*. Petrovec: Knihlačiareň účastinárskej spoločnosti, roč. 5, 1923, s. 85.

14 Anton Kalina. In *Národný kalendár na priestupný rok 1924*, roč. 5, 1923, s. 85-86.

15 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 109.

16 Kalina Antonín. In *Nový velký ilustrovaný slovník naučný. Dílu třetísvazek první*. Praha: Nakladatelství „Gutenberg“, 1932, s. 323.

17 Anton Kalina. In *Národný kalendár na priestupný rok 1924*, roč. 5, 1923, s. 85-86.

18 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 109-110.

19 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 120-121.

lovstvo SHS).²⁰ Po vymenovaní za československého vyslanca v Juhoslávii, sa v máji 1919 poslaneckého mandátu v Národnom zhromaždení vzdal.²¹

Antonín Kalina bol za prvého československého vyslanca v Kráľovstve SHS menovaný 22. mája 1919 na žiadosť prezidenta T. G. Masaryka. „*V tejto funkcii prispel veľkou mierou k ďalšiemu utuženiu vzájomnosti medzi oboma štátmi a národmi.*“²² A. Kalina sa podieľal aj na príprave spojeneckej zmluvy s Kráľovstvom SHS,²³ ktorá bola základom budúcej Malej dohody. Išlo o obrannú spoluprácu proti Maďarsku. Okrem toho sa snažil prispieť k rozvoju ekonomických vzťahov medzi oboma štátmi.²⁴ Osobné styky so Slovákmí v Báčke A. Kalina nadviazal krátko po svojom príchode do Belehradu.²⁵ Poslednou významnou aktivitou vyslanca A. Kalinu medzi českými a slovenskými krajanmi v Juhoslávii bola účasť na zakladajúcom zjazde Československého zväzu v Juhoslávii v Osijeku 28. a 29. júna 1921.²⁶ Tento zväz priamo nehral významnú úlohu medzi Slovákmí v Juhoslávii. Navonok zastrešoval slovenské a české organizácie v Juhoslávii voči juhoslovanskej vláde a pôsobil v duchu čechoslovakizmu, teda jednotného československého národa.²⁷ Počas svojho pôsobenia v Juhoslávii sa snažil uspokojiť nespokojných Slovákov s novými pomermi v novom juhoslovanskom štáte. Za tým účelom navštívil aj najvýznamnejšie slovenské obce v Báčke. Pomohol aj pri zakladaní slovenského gymnázia v Petrovci. Antonín Kalina zomrel 17. decembra 1922 v podolskom sanatóriu v Prahe.²⁸

Jan Šeba (1886 – 1953)

Narodil sa v roku 26. decembra 1886 v meste Ledec nad Sázavou v okrese Havlíčkův Brod (kraj Vysočina). Vyštudoval poistnú matematiku na Českej škole technickej v Prahe (absolútium 1909). Potom pracoval ako úradník banky Slavia v Prahe, v službách ktorej spoznal aj časť Balkánu. Pred prvou svetovou vojnou sa angažoval v radoch národnosocialistickej strany, ktorej členom bol neskôršie aj Edvard Beneš.²⁹ Medzi Slovákmí v Juhoslávii bolo o ňom rozširované, že bol pred prvou svetovou

DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 110.

20 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 120-121.

21 Anton Kalina. In *Národní kalendář na přestupný rok 1924*, roč. 5, 1923, s. 85-86.

22 Kalina Antonín. In *Nový velký ilustrovaný slovník naučný. Dílu třetísvazek prvý*. Praha: Nakladatelství „Gutenberg“, 1932, s. 323-324.

23 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 Kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 120-121.

24 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 110.

25 AMZV ČR, PZJ, VB, k. 1920 (1. I. – 30. VI. 1920, č. 1 - 252), č. j. 76/1920.

26 -th. Kronika nášho národného života od roku 1918-1923. In *Národní kalendář na přestupný rok 1924*, roč. 5, 1923, s. 114.

27 SIRÁCKY, Ján: *Dlhé hľadanie domova*. Martin: Matica slovenská, 1985, s. 410-412.

28 Antonín Kalina. In *Národní kalendář na přestupný rok 1924*, roč. 5, 1923, s. 85.

29 Šeba Jan. In *Nový velký ilustrovaný slovník naučný. Svazek XVI*. Praha: Nakladatelství „Gutenberg“, 1932, s. 299; DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 230.

vojnou publicistom a novinárom a po vypuknutí prvej svetovej vojny odišiel do Ruska, kde sa podieľal na organizovaní československých légii.³⁰ V skutočnosti bol najprv vojak rakúsko-uhorskej armády a v decembri 1914 sa dostal do ruského zajatia. Od začiatku roka 1916 sa angažoval pri organizácii československých légii v Rusku. V roku 1917 sa stal sekretárom Pobočky Československej národnej rady v Rusku. Sprevádzal T. G. Masaryka počas jeho návštevy v Rusku a v Rumunsku. Začiatkom roka 1918 sa dostal do Talianska kde sa ako pobočník M. R. Štefánika zúčastnil na organizovaní tamojších československých jednotiek. Po vzniku Československa sa ako plukovník légii stal prvým vojenským pridelencom v Taliansku. Od februára do mája 1922 bol československým generálnym konzulom v Terste a potom do marca 1923 československým generálnym konzulom v nemeckom Hamburgu.³¹ V roku 1922 bol československým delegátom na Janovskej konferencii o hospodárstve povojnovej Európy. Po smrti A. Kalinu bol v apríli 1923 vymenovaný za československého vyslanca v Juhoslávii³² a bol ním až do októbra 1929. Ako československý vyslanec v Belehrade prispel rozvojom svojich kontaktov k upevneniu spolupráce ČSR a Juhoslávie v rámci Malej dohody.³³ J. Šeba udržiaval neformálne styky aj s juhoslovanským kráľom Alexandrom I. Počas jeho pôsobenia v Juhoslávii sa 9. januára 1924 konala v Belehrade konferencia Malej dohody, na ktorej sa zúčastnil aj minister E. Beneš. Vyslanec J. Šeba bol v kontakte aj so slovenskou menšinou v Juhoslávii a navštívil viaceré slovenské obce. Svojou angažovanosťou napríklad dopomohol k vytvoreniu samostatnej slovenskej evanjelickej cirkvi v Juhoslávii.³⁴ Po odchode s postu vyslanca v Belehrade bol v rokoch 1929 – 1932 poslancom Národného zhromaždenia v Prahe za Národnosocialistickú stranu. Potom sa opäť vrá-

Jan Šeba (1886 – 1953), druhý československý vyslanec v Kráľovstve SHS v Belehrade.

Zdroj: *Národný kalendár na priestupný rok 1924*. Petrovec: Knihtlačiareň účastinárskej spoločnosti, roč. 5, 1923, s. 87.

30 Nový československý vyslanec v Belehrade. In *Národná jednota*, 20. 4. 1923, roč. 4, č. 16, s. 3.

31 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 230.

32 Nový československý vyslanec v Belehrade. In *Národná jednota*, 20. 4. 1923, roč. 4, č. 16, s. 3.

33 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 230.

34 -Y.- Kronika nášho národného života. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1925*, roč. 6, 1924, s. 131.

TKÁČ, Ján. Pôsobenie československých vyslancov medzi Slovákami vo Vojvodine a diplomatické aktivity ČSR v rokoch 1918 – 1938. In *Verbum Historiae*, 2018, č. 1, s. 37 a 42.

til do diplomatických služieb. V rokoch 1932 – 1937 bol vyslancom ČSR v Rumunsku a v rokoch 1937 – 1939 v Číne. V medzivojnovom období bol zástancom československo-sovietskej spolupráce. Po okupácii Šanghaja zo strany Japoncov odovzdal československé vyslanectvo Nemecku, za čo ho potom neprijali do československého odboja a po vojne sa nemohol vrátiť do československých diplomatických služieb. Ján Šeba zomrel 25. júla 1953 v Plzni.³⁵ Na sklonku života napísal niekoľko memoárových prác, okrem iného spomienky na T. G. Masaryka a M. R. Štefánika a taktiež rozsiahle aj keď nedokončené diplomatické pamäti.³⁶

Robert Flieder (1883 – 1957)

Narodil sa 28. mája 1883 v meste Pacov v okrese Pelhřimov (kraj Vysočina). Vyštudoval právo na c. k. Českej univerzite Karlo-Ferdinandovej v Prahe (JUDr. 1906). Potom pôsobil ako úradník magistrátu Kráľovského mesta Prahy.³⁷ Pred prvou svetovou vojnou bol tajomníkom Československého zväzu vo Viedni.³⁸ V čase vzniku Česko-Slovenska v októbri 1918 vstúpil do služieb vtedy československého „plnomocníka“ vo Viedni Vlastimila Tusara. Potom ako bol V. Tusar nominovaný za ministerského predsedu, tak úrad vo Viedni, až do decembra 1921, spravoval R. Flieder ako chargé d'affaires. Od decembra 1921 až do augusta 1924 bol československým vyslancom vo Švajčiarsku a zároveň (od marca 1923) prvým stálym delegátom ČSR pri Spoločnosti národov v Ženeve. Od leta 1924 do februára 1927 bol vyslancom v Poľsku s akreditáciou aj v Lotyšsku a Estónsku. Následne až do jari 1930 bol vyslancom vo Švédsku s akreditáciou aj pre Nórsko a Litvu.³⁹ J. Flieder napísal veľa článkov do „Času“ a „Politiky“. Počas prvej svetovej vojny pôsobil v redakčnom okruhu „Českej demokracie“. Vo svojich prácach sa venoval histórii práva. Do roku 1932 boli jeho najvýznamnejšie práce „Corona regni Bohemiae“, „Příspěvky k dualistickým ústavám stavovským“ a „Zemský výbor v království Českém“.⁴⁰ Od mája 1930 do apríla 1933 bol československým vyslancom v Belehrade. V Juhoslávii prežíval premeny nedávno etablovanej diktatúry kráľa Alexandra I. (6. januára 1929). Ako vyslanec v Belehrade sa podieľal na príprave organizačného paktu Malej dohody.⁴¹ Vyslanec R. Flieder sa

-
- 35 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 247.
- 36 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 230.
- 37 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 64-65.
- 38 FLIEDER, Róbert JUDr. In *Ottův slovník naučný Nové doby. Dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Nakladatelství J. Otto společnost s r.o. v Praze, 1932, s. 594.
- 39 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 65.
- 40 FLIEDER, Róbert JUDr. *Ottův slovník naučný Nové doby. Dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Nakladatelství J. Otto společnost s r.o. v Praze, 1932, s. 594. Zájazd čslov. vyslanca a splnom. ministra dr. R. Fliedera do slov. obcí. In *Národní kalendář na obyčejný rok 1933*, roč. 14, 1932, s. 86.
- 41 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 65.

Vyslanec p. dr. Flieder juhoslovanským Slovákcom

*Dr. Robert Flieder, československý vyslanec
v Belehrade*

Náš belehradský dopisovateľ pán Andrej Vrbacký požiadal československého vyslanca v Belehrade pána dr. Roberta Fliedera o príspevok pre Národnú Jednotu z príležitosti československého štátneho a národného sviatku 28. októbra. Pán vyslanec ochotne vyhovel jeho žiadosti a jeho príspevok vo forme listu tu prinášame.

Drahí krajanovia,
ďakujem veľmi za podnet, aby som k československému národnému sviatku napísal Vám niekoľko slov. Naplňuje ma opravdovou a veľkou radostou, že Vy, ktorí ste vernými príslušníkmi alebo obyvateľmi Juhoslávie, nezabúdate na svoju pôvodnú vlasť a národ, z ktorého ste vyšli a cítite potrebu dať to najavo.

V spojení medzi obidvoma štátmi Československom a Juhosláviou a v úzkom priateľstve medzi našimi národami máte Vy úlohu veľmi dôležitú. Toto spojenie a toto sblíženie môžete prostredkovať v prvom rade Vy, ktorí ste neztratilí vedomie svojej národnosti, a ktorí oddane a verne lnete ku svojej novej vlasti. Skrze Vás môžeme lepšie vniknúť do duše juhoslovanského ľudu a na Vás a na vzťahoch k Vám môže sa v prvom rade ukázať miera a hĺbka juhoslovanského priateľstva k nášmu narodu a štátu.

Pozdravujem Vás čo najsrdečnejšie a prajem Vám všetkým, aby ste prekonali terajšie ťažké doby európskej hospodárskej krízy a rozvíjali sa čo najúspešnejšie!
Dr. ROBERT FLIEDER
československý vyslanec
v Belehrade.

Vyslanec Robert Flieder (1883 – 1957)

*juhoslovanským Slovákcom. Zdroj: Vyslanec p. Dr. Flieder juhoslovanským Slovákcom.
In Národná jednota, 29. 10. 1930, roč. 11, č. 87, s. 1.*

zaujímal aj o českú a slovenskú menšinu v Juhoslávii. V júni 1932 navštívil slovenské obce v Báčke: Hložany, Kysáč, Petrovec a Kulpín.⁴² Po odchode z Belehradu pracoval na ministerstve zahraničných vecí v Prahe ako zástupca prednostu politickej sekcie Pavla Wellnera. Od júla 1935 pôsobil ako vyslanec v Španielsku s akreditáciou aj pre Portugalsko. Po vypuknutí občianskej vojny a v dôsledku vojenských operácií prešiel začiatkom roka 1938 do južného Francúzska. Odtiaľ bol povolaný do Prahy, kde sa stal prednostom na obnovenej právnej sekcii ministerstva zahraničných vecí. Po nemeckej okupácii Prahy v roku 1939 mal na starosti likvidačný referát na ministerstve zahraničných vecí. Od roku 1941 pracoval na protektorátnom ministerstve financií. Od začiatku sa zapojil od občianskeho odboja. V rokoch 1944 až 1945 bol väznený nacistami spolu s ďalšími československými diplomatmi (K. Krofta, J. Andriál). Po oslobodení, od mája 1945, opäť krátko pracoval na československom

⁴² Československý splnomocnený min., vyslanec dr. Flieder medzi nami. In *Národná jednota*, roč. 13, 15. 6. 1932, č. 47, s. 1-2.

ministerstve zahraničných vecí a potom bol penzionovaný. Do roku 1948 publikoval drobnejšie články. V jeho pozostalosti v Archíve Národného múzea je rukopis jeho memoárov „*Smejúci sa diplomat*“. Robert Flieder zomrel 16. augusta 1957 v Prahe.⁴³

Pavel Wellner (1878 – 1959)

Narodil sa 9. júla 1878 v meste Zbraslav (v súčasnosti mestská časť Prahy). Vyštudoval právo na c. k. Českej univerzite Karlo-Ferdinandovej v Prahe (JUDr. 1901) a po krátkej advokátskej praxi pracoval najprv v Hypotekárnej banke a od roku 1913 až do zániku Rakúsko-Uhorska ako úradník Zemského výboru. Okrem iného v rokoch 1914 – 1918 slúžil v rakúsko-uhorskej armáde. Po vzniku Československa bol prijatý do služieb novobudovaného ministerstva vnútra. Na ministerstve bol najprv vrchným odborným radcom a potom ministerským radcom. Okrem iného podieľal sa na budovaní četníctva v novom štáte. V roku 1921 prestúpil na minis-

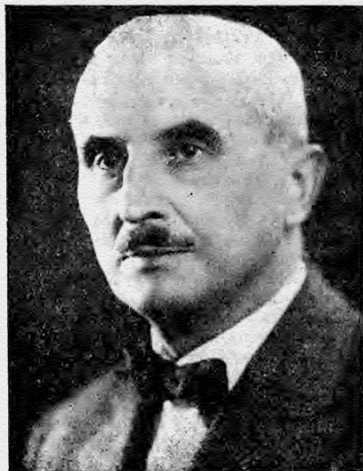
Naša menšina víta nového českoslov. vyslanca v Belehrade pána splnom. ministra dr. Pavla Wellnera

Belehrad, 21. júna 1933.

Dnes večer o pol 9. hod. Československý dom bol svedkom milej slávnosti. V tento večer sišla sa tu československá rodina, aby vo svojom kruhu pozdravila a privítala nového českoslov. vyslanca a splnomocneného ministra pána dr. Pavla Wellnera. Bol to imponantný doklad nášho juhoslovansko-československého bratského priateľstva a hold našej menšiny svojej starej vlasti.

Túto krásnu slávnosť riadil Čsl. sváz, na ktorej sa zúčastnili Česi a Slováci nielen z Belehradu, ale aj z ďalšieho okolia. Slovákov zastupoval p. dr. Janko Bulík, predseda Matice slov. a gen. inšpektor Slov. ev. a. v. cirkvi v Juhošlávii a spisovateľ Ján Čajak.

Z našich slov. obcí zastúpený bol Petrovec, Nový Sad, Stará Pazova, Kysáč a Aradac. Poslednú obec zastupovali dvaja roľníci: p. Litavský a p. Raobotka, čo je iste pekným príkladom záujmu našich aradáčskych roľníkov o národný život Čechov a Slovákov. Všetky belehradské čslov. spolky zastúpené [boly delegátmi a nechybela ani naša tlač a tlač československá. Nár. Jednotu zastupoval p. Andrej Labáth, Jugo-

Dr. Pavel Wellner, nový československý vyslanec v Belehrade

slávstích Cechoslovákov p. Sobotka, Lidové noviny a ostatnú slov. tlač v Československu p. Vrbácký, pražskú tlač p. Kopecký, cirk. tlač vlp. Turčan, konsenior.

Za Československý sváz privítal pána vyslanca známy a neúnavný predseda p. Jozef Hrnčíř týmito slovami:

Vážení pane ministře, dámy a pánové!

Je to láska k vlasti, která tak mocně sdružuje vystěhovalce. Láska k vlasti, povzbuzovaná vzpomínkami, zvyky, snadností rodné mluvy a hlavně steskem, tím steskem, kterému Němci říkají „Heimweh“: bol za domovem. Avšak utíkají léta, vystěhovalce ovládá cizí jazyk, přivyká novým poměrům, zvyklosti se mění, vzpomínky blednou a — tesk vyprchává, až vyprchá docela. A tu teprve nastává ten skutečně nejposlednější „z vlasti krok“ a tu má zasvítit „slunko zlaté“, mohutná láska k národu, která musí nahradit prvotní jednoduchou vystěhovalcovu lásku k vlasti.

Naše spolky, sdružené v Československém svazu, jsou nejcilejší tam, kde dosud v členstvu nevyprchá a láska k vlasti, a potřebují největší naší péče tam, kde zbyla již jen pouhá láska k národu k svojetli, a největší tam, kde ani té lásky k národu již není a je pouhá setrvačnost v mateřské řeči.

Její nedoceněnou zásluhou Československého svazu, že dovedl připoutati k sobě všechny tyto tři skupiny našich krajanů. Že čerpá pracovní sílu, mnoho pracovní síly a prostředků tam, kde je ještě ta prvotní mocná láska k staré vlasti, aby vynaložil tam, kde je již jen

Pavel Wellner (1878 – 1959)

Zdroj: *Naša menšina víta nového českoslov. vyslanca v Belehrade pána splnom. Ministra dr. Pavla Wellnera*. In *Národná jednota*, roč. 14, 24. 6. 1933, č. 25, s. 1.

43 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 65.

KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 59.

terstvo zahraničných vecí ČSR. Najprv pôsobil v právnej sekcii, v ktorej sa neskôr stal prednostom. Od júna 1924 do augusta 1928 bol vyslancom v Grécku. Po návrate do Prahy bol zaradený do politickej sekcie ministerstva zahraničných vecí, kde viedol oddelenie pre Spoločnosť národov. Potom bol zástupcom prednostu celej sekcie Kamila Kroftu. Od júna 1933 do júna 1935 bol vyslancom v Juhoslávii. Na vyslanecskom poste v Belehrade sa podieľal na činnosti Organizačného paktu Malej dohody. Taktiež zažil medzinárodnú a vnútropolitickú krízu v Juhoslávii po zavraždení kráľa Alexandra I. v októbri 1934 vo francúzskom Marseille.⁴⁴ Podobne ako aj iní československí vyslanci sa zaujímal o krajanov v Juhoslávii. Počas svojho pôsobenia navštívil slovenské obce nielen v Báčke ale aj Starú Pazovu v Srieme. Ako zástupca Československa bol všade srdečne vítaný. Keď sa obracal na Slovákov v Juhoslávii, tak sa im prihovárал ako príslušníkom československej vetvy. Podľa neho mali krajanovia v Juhoslávii tri povinnosti: 1. napomáhať spolupráci medzi Československom a Juhosláviou; 2. aby jednotlivci a organizácie v Juhoslávii úzko spolupracovali s ústredím, za ktoré považoval Maticu slovenskú v Juhoslávii, Československý zväz v Juhoslávii a československé vyslanectvo v Belehrade; 3. aby krajanovia zvládli hospodársku krízu a stali sa ešte silnejšími. Z československej strany sľúbil pre krajanov iba podporu v kultúrnych otázkach.⁴⁵ Po návrate do Prahy bol od 1. júla 1935 poverený vedením politickej sekcie MZV. 1. júna 1936 bol ministrom K. Kroftom vymenovaný za jeho oficiálneho zástupcu „v riadení vnútornej správy zahraničnej služby“. V októbri 1937 bol zo zdravotných dôvodov penzionovaný a dožil v ústraní. Pavel Wellner zomrel 25. 9. 1959 v Prahe.⁴⁶

Václav Girsá (1875 – 1954)

Narodil sa 28. novembra 1875 v meste Šepetivka na Ukrajine⁴⁷ v Podolskej gubernii cárskeho Ruska (v súčasnosti Chmeľnycká oblasť) ako syn ruského Čecha.⁴⁸ Gymnázium a medicínsku fakultu skončil v Prahe (MUDr. 1900). Po nostrifikácii diplomu (1903) v Rusku sa usadil v Kyjeve ako súkromný lekár a roku 1911 sa stal šéfom tamojšieho chirurgického oddelenia v nemocnici v Cirilove⁴⁹ (a v rokoch 1910 – 1914 bol primárom chirurgického oddelenia Kirilovskej nemocnice). Po vypuknutí prvej svetovej vojny sa hneď v lete 1914 zapojil do protirakúskeho odboja v Rusku. Bol čle-

44 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 262-263.

45 Československý vyslanec p. dr. Pavel Wellner na návšteve v našich slovenských obciach. In *Národná jednota*, roč. 14, 30. 9. 1933, č. 39, s. 1-2.

46 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 262-263.

KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 287.

47 Nový československý vyslanec v Belehrade Dr. Václav Girsá. In *Národní kalendář na priestupný rok 1936*, roč. 17, 1935, s. 90.

48 GIRSA, Václav. In *Ottův slovník naučný Nové doby. Dodatky k Velikému Ottovu slovníku naučnému*. Praha: Nakladatelství J. Otto společnost s r. o. v Praze, 1933, s. 865.

49 Nový československý vyslanec v Belehrade Dr. Václav Girsá. In *Národní kalendář na priestupný rok 1936*, roč. 17, 1935, s. 90.

Václav Girsu (1875 – 1954)

Zdroj: *Národný kalendár na priestupný rok 1936*. Petrovec: Knihtlačiareň účastinárskej spoločnosti, roč. 17, 1925, s. 90.

nom Českého komitétu v Kyjeve a vedúcou osobnosťou Zväzu česko-slovenských spolkov na Rusi (od mája 1917 do januára 1918 bol jeho predseda). Aktívne sa zúčastňoval na organizovaní československého vojska – legionárov. V máji 1917 pomáhal T. G. Masarykovi v organizačnej práci pobočky Československej národnej rady v Rusku. Bol členom Odbočky Československej národnej rady v Rusku. Po prepuknutí konfliktu medzi bolševikmi a československým légiami sa od mája 1918 neúspešne pokúsil vyjednať so sovietskou vládou pokojný prechod československých légii z Ukrajiny cez Sibír do Vladivostoku. Od leta 1918 organizoval vo Vladivostoku evakuáciu československých legionárov do Európy. V novembri 1919 bol menovaný za splnomocnenca československej vlády v Rusku. Vo Vladivostoku úradoval až do skončenia evakuácie legionárov v lete 1920.⁵⁰ Po návrate do Prahy vstúpil do diplomacie. Mal byť menovaný za vyslanca v Poľsku ale v dôsledku odporu poľskej vlády bola jeho nomináciu zrušená. V apríli

1921 sa stal prednostom politickej sekcie ministerstva zahraničných vecí a zástupcom ministra zahraničných vecí, ktoré viedol počas častých Benešových ciest do zahraničia. Od februára 1927 do jari 1935 bol vyslancom v Poľsku s akreditáciou v Lotyšsku a Estónsku. Bol zásadným kritikom režimu maršala Józefa Piłsudského v Poľsku. Od júla 1935 do februára 1938 bol V. Girsu vyslancom v Juhoslávii, kde udržiaval diskkrétne kontakty s tamojšou opozíciou proti predsedovi juhoslovanskej vlády Milanovi Stojadinovičovi, ktorý sa odkláňal od Malej dohody. Juhoslovanská vláda potom žiadala jeho odvolanie.⁵¹ Počas jeho pôsobenia v Belehrade sa uskutočnili najvýznamnejšie návštevy najvyšších predstaviteľov Československej republiky v Juhoslávii. Ako prvý prišiel do Juhoslávie vo februári 1936 predseda československej vlády Milan Hodža. Okrem štátnej návštevy Belehradu navštívil aj obce bývalého volebného Kulpínskeho okresu, kde bol v roku 1905 zvolený za poslanca uhorského snemu. V tom okrese boli slovenské obce Petrovec, Kulpín a Hložany. Pri prechode cez Nový Sad ho vítali Kysačania. Na ceste ho sprevádzal aj vyslanec V. Girsu.⁵² V apríli 1937 navštívil Belehrad československý minister zahraničných

50 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 65.

51 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 71.

52 (Sy). *Predseda československej vlády Dr. Milan Hodža medzi nami*. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1937*, roč. 18, 1936, s. 33-36.

vecí Kamil Krofta pri príležitosti zasadnutia stálej rady Malej dohody. V Belehrade sa stretol aj s predstaviteľmi krajanov, okrem iného s predsedom Matice slovenskej v Juhoslávii a so slovenským evanjelickým biskupom Samuelom Štarkom a spisovateľom Jánom Čajakom.⁵³ O niekoľko dní zavítal do Belehradu a Záhrebu na štátnu návštevu aj československý prezident E. Beneš. Počas svojej návštevy v Belehrade sa stretol aj s evanjelickým biskupom a predsedom Matice slovenskej S. Štarkom.⁵⁴ Krátko potom ako V. Girsu ukončil svoje diplomatické pôsobenie v Juhoslávii bol 31. marca 1938 penzionovaný. Na začiatku nemeckej okupácie Čiech a Moravy pomáhal s organizovaním odbojového zoskupenia Politické ústredie. Bol zatknutý a krátko väznený. Po prepustení pracoval ešte ako úradník v Legiobanke. Václav Girsu zomrel v ústraní 23. júna 1954 v Prahe.⁵⁵ Okrem iného sa zaslúžil o založenie Slovanského ústavu a Slovenskej knižnice.⁵⁶

Jaroslav Lípa (1886 – 1966)

Narodil sa 22. augusta 1886 v okresnom meste Jičín (Královehradecký kraj). V roku 1904 absolvoval obchodnú akadémiu v Prahe.⁵⁷ V rokoch 1906 – 1914 bol úradníkom Ústredia banky českých sporiteľní. Po vypuknutí prvej svetovej vojny, od leta 1914, musel slúžiť v rakúsko-uhorskej armáde.⁵⁸ Najprv bojoval na srbskom fronte.⁵⁹ Medzi Slovákmi v Juhoslávii tradovalo sa o ňom, že po vypuknutí prvej svetovej vojny bol v decembri 1914 zajatý v Srbsku, koncom roka 1916 vstúpil v Taliansku do československých légii a od júna 1918 bol pridelený Československej národnej rade.⁶⁰ V skutočnosti bol v septembri 1916 zajatý na talianskom fronte a hneď koncom toho roku sa prihlásil do vznikajúcich československých légii v Taliansku. V októbri 1918 sa stal úradníkom vznikajúceho československého zastupiteľského úradu v Ríme. Od januára 1920 do roku 1923 bol prvým československým konzulom v Miláne. Po krátkej službe v ústredí v Prahe bol od roku 1923 päť rokov legačným radcom na čes-

53 Dr. Biskup Samo Starke a spisovateľ Ján Čajak u ministra dr. K. Kroftu. In *Národná jednota*, roč. 18, 10. 4. 1937, č. 15, s. 2.

54 Dr. Biskup S. Starke u prezidenta dr. E. Beneša. In *Národná jednota*, roč. 18, 10. 4. 1937, č. 15, s. 2.

55 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 71.

56 Nový československý vyslanec v Belehrade Dr. Václav Girsu. In *Národný kalendár na priestupný rok 1936*, roč. 17, 1935, s. 90.

57 Nový československý vyslanec v Belehrade pán Jaroslav Lípa. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*, roč. 20, 1938, s. 75.

58 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 144.

59 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918-1938 : kdo byl kdo*. Praha : Pražská edice , 1998, s. 148. V petrovskej *Národne jednote* to trochu prispôbili a napísali, že bol zajatý v decembri 1914 v Srbsku. Koncom roka 1916 vstúpil v Taliansku do československých légii a od júna 1918 bol pridelený československej národnej rade. Nový československý vyslanec v Belehrade pán Jaroslav Lípa. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*, roč. 20, 1938, s. 75.

60 Nový československý vyslanec v Belehrade pán Jaroslav Lípa. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*, roč. 20, 1938, s. 75.

Jaroslav Lípa (1886 – 1966),
posledný vyslanec 1. ČSR v Belehrade
v Juhoslávii.

Zdroj: *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*. Petrovec: Knihtlačiareň účastinárskej spoločnosti, roč. 20, 1939, s. 75.

koslovenskom vyslanectve vo Washingtone v USA. Medzi januárom 1929 a júnom 1932 bol vrchným odborným radcom v politickej sekcii ministerstva zahraničných vecí v Prahe. 1. augusta 1932 bol poverený vedením československého diplomatického zastúpenia v Rige ako chargé d'affaires (titulárny vyslanec sídlil vo Varšave). V Rige zostal aj ako prvý riadny vyslanec v Lotyšsku od júla 1935 do júna 1938.⁶¹ Od júla 1938 až do nemeckej okupácie Čiech a Moravy v marci 1939 bol československým vyslancom v Belehrade v Juhoslávii. Svoje poverovacie listiny odovzdal princovi-regentovi Pavlovi Karađorđevićovi 12. júla 1938 na zámku Brdo pri Kranji (Brdo kod Kranja v Slovinsku). Vo svojej nástupnej reči povedal, že bude pracovať na priateľských stykoch Československa, Juhoslávie a Rumunska.⁶² Podobne ako predošlý vyslanec aj on sa snažil upevňovať malodohodové zväzky a oponovať proneckej orientácii juhoslovanského predsedu vlády Milana Stojadinovića, ktorého vláda skončila začiatkom roka 1939.⁶³ Krátko po svojom nástupe navštívil J. Lípa predsedu Matice slovenskej v Juhoslávii biskupa S. Štarkeho a v lete 1938 ešte navštívil Petrovec počas jubilejných slovenských národných slávností, ktoré boli zároveň aj predposledné pred rozpadom a okupáciou kráľovskej Juhoslávie v apríli 1941.⁶⁴ Po obsadení Čiech Nemeckom a rozpade Česko-Slovenska v marci 1939 síce odovzdal česko-slovenské vyslanectvo Nemecku, zostal však v Juhoslávii a nadviazal spoluprácu s exilovým prezidentom Edvardom Benešom a organizoval odchod utečencov z ČSR do emigrácie.⁶⁵ Po útoku Nemecka a jeho spojencov na Juhosláviu v apríli 1941 sa mu podarilo cez Grécko, Turecko a Palestínu dostať do Londýna kde sa stal referent tamojšieho ministerstva zahraničných vecí pre Balkán a blízky východ. V septembri 1941 bol menovaný za československého vyslanca pri exilo-

61 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 144.

62 Nový československý vyslanec v Belehrade pán Jaroslav Lípa. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*, roč. 20, 1938, s. 75.

63 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 148.

64 (m. t.) Kronika nášho národného života. In *Národný kalendár na obyčajný rok 1939*, roč. 20, 1938, s. 160.

65 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, 148.

vej juhoslovanskej kráľovskej vláde. Na jar 1945 bol menovaný za československého vyslanca pri Titovej juhoslovanskej vláde.⁶⁶ V Belehrade obnovoval československé vyslanectvo,⁶⁷ ale už v lete 1945 (v septembri) bol aj pre kritiku nového komunistického režimu v Juhoslávii odvolaný. Od septembra 1945 pôsobil znova na ministerstve zahraničných vecí ako odborový prednosta. Z ministerstva bol prepustený po komunistickom prevrate v Československu 4. marca 1948. V päťdesiatych rokoch bol určité obdobie väznený. Jaroslav Lípa zomrel 9. augusta 1966 v Prahe.⁶⁸

Jozef Cieker (1907 – 1969)

Narodil sa 21. júna 1907 v Tvrdošíne, Krásnej hôrke na Orave.⁶⁹ V rokoch 1925 – 1926 študoval na teologickej fakulte v Nitre, v rokoch 1926 – 1930 na filozofickej fakulte a v rokoch 1930 – 1932 na právnickej fakulte v Bratislave. Určitý čas pobudol aj na študijnom pobyte v Nancy,⁷⁰ Dyjone a v Paríži vo Francúzsku. V roku 1932 získal titul PhD. Bol úradníkom Slovenskej ligy v Bratislave.⁷¹ Od r. 1935 pracoval na československom ministerstve zahraničných vecí v Prahe a po vzniku Slovenskej republiky v roku 1939 prestúpil na novovznikajúce ministerstvo zahraničných vecí v Bratislave. V roku 1935 napísal knihu *Slovenská otázka*.⁷² Potom ako bola Slovenská republika uznaná zo strany Kráľovstva Juhoslávia, tak ho slovenská vláda 1. septembra 1939 vymenovala za slovenského chargé d'affaires v Belehrade v Juhoslávii.⁷³ Ako prvý diplomatický zástupca Slovenska v Juhoslávii mal za úlohu zaobstarať vhodné priestory pre slovenské vyslanectvo, personálne a inštitucionálne ho vybudovať, vylepšiť nepriaznivú mienku juhoslovanského obyvateľstva a juhoslovanských štátnych činiteľov o vojnovnej Slovenskej republike, prehĺbiť vzájomné, najmä hospodárske vzťahy medzi Slovenskom a Juhosláviou a získať Juhosláviu ako partnera alebo spojenca. Tieto úlohy sa mu podarilo splniť iba čiastočne.⁷⁴ Plnohodnotným diplomatickým úradom sa slovenské vyslanectvo v Belehrade stalo až potom ako bol za vyslanca v Juhoslávii menovaný Ivan Milecz, ktorý bol riadnym vyslancom v Rumunsku.⁷⁵ Stalo sa tak 11. novembra 1939 na nástupnej audiencii u princa regenta Pavla Karađorđevića.⁷⁶ I. Milecz potom odišiel do Bukurešti. Keďže

66 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 144.

67 KOLÁŘ, František. *Politická elita meziválečného Československa 1918 – 1938 : kdo byl kdo*. Praha: Pražská edice, 1998, s. 148.

68 DEJMEK, Jindřich. *Diplomacie Československa. Díl. II. Biografický slovník československých diplomatů (1918 – 1992)*. Praha: Academia, 2013, s. 144.

69 CIEKER, Jozef. In *Biografický lexikón Slovenska II*. C-F. Martin : Slovenská národná knižnica, 2004, s. 33.

70 Slovenský národný archív (ďalej SNA), fond Ministerstva zahraničných vecí (ďalej MZV), škatuľa č. 579, Doklady a indexy Jozefa Ciekera.

71 CIEKER, Jozef. In *Biografický lexikón Slovenska II*. C-F. Martin: Slovenská národná knižnica, 2004, s. 33.

72 SNA, fond MZV, šk. 579, Doklady a indexy Jozefa Ciekera.

73 SNA, fond MZV, šk. 579, Doklady a indexy Jozefa Ciekera.

74 SNA, fond MZV, šk. 265, Politická správa č. 3 (7. IX. 1939).

75 SNA, fond MZV, šk. 266, č. 15/39.

76 SNA, fond MZV, šk. 179, č. 20767/39.

Sprava Ivan Milecz (1896 – 1980) a Jozef Cieker (1907 – 1969)

Zdroj: SOVILJ, Milan. Československo-juhoslovanské vzťahy v letech 1939 – 1941. Praha: Filozofická fakulta univerzity Karlovy, 2016, s. 323.

tam strávil väčšiu časť svojej služby, ostala diplomatická misia v Juhoslávii úplne na pleciach chargé d'affaires J. Cieker. J. Cieker si s Juhoslovánmi, alebo, lepšie povedané, so Srbmi, nerozumel a vyhľadával kontakty s chorvátskymi politikmi. Medzi vládnyimi juhoslovanskými kruhmi ale aj medzi obyvateľstvom Juhoslávie nebolo Slovensko považované za rovnocenný štát. J. Cieker to nemal ľahké ani so Slováckmi v Juhoslávii. Mnohí Slováci v Juhoslávii, najmä vo Vojvodine, vnímali slovenskú politickú reprezentáciu a nový slovenský štát ako zradcu a rozbíjača Československa, ako štát, ktorý je podriadený Nemecku.⁷⁷ Na rozdiel od československých vyslancov v Belehrade J. Cieker oveľa častejšie informoval svoje ústredie v Bratislave o Slováckoch v Juhoslávii a ich vzťahu k novému slovenskému štátu. Tiež sledoval ako viacerí vojvodinskí Slováci spolupracovali s československým zahraničným odbojom. Pravdepodobne aj pre tieto dôvody sa J. Cieker vôbec nesnažil navštíviť slovenské obce. Až v septembri 1940 navštívil rodinu farára Vladimíra Hurbana

⁷⁷ TKÁČ, Ján. Slovensko-juhoslovanské a slovensko-chorvátske vzťahy v rokoch 1939 – 1941. In *Historický zborník*, roč. 19, 2009, č. 1, s. 154-168.

v Starej Pazove. V tomto období, po porážke Francúzska, sa juhoslovanskí Slováci obracali o pomoc na československé vyslanectvo v rozličných prípadoch. Oveľa viac ako Slováci v Báčke začali byť hrdí na to, že Slováci majú svoj samostatný štát Slováci v Srieme a Banáte.⁷⁸ Po útoku Nemecka, Talianska, Maďarska a Bulharska na Juhosláviu 6. apríla 1941 J. Cieker opustil Belehrad a prišiel na Slovensko. Diplomatickým zástupcom Slovenska v Juhoslávii bol J. Cieker až do kapitulácie Juhoslávie a jej rozdelení v druhej polovici apríla 1941.⁷⁹ Podľa biografického lexikónu Slovenska bol J. Cieker v rokoch 1939 – 1941 aj slovenským vyslancom v Sofii. V rokoch 1941 – 1944 bol vyslancom v Záhrebe v Nezávislom štáte chorvátsko a od roku 1944 do konca vojny vyslancom v Madride v Španielsku. Od roku 1949 bol vedúcim slovenského vysielania španielskeho štátneho rozhlasu. Ešte ako študent prispieval do časopisov *Rozvoj*, *Svoradov*. V exile publikoval články v zahraničných slovenských časopisoch. V roku 1948 spolu so Karolom Sidorom inicioval vytvorenie Slovenskej národnej rady v zahraničí. Bol jej predseda a vedúci španielskej odbočky. Jozef Cieker zomrel 20. januára 1969 v Madride.⁸⁰

Ivan Milecz (1896 – 1980)

Narodil sa 12. januára 1896 v meste Žilina. Štúdium práva ukončil v Budapešti. Od roku 1919 pracoval na Ministerstve zahraničných vecí v Prahe. Potom bol legačným tajomníkom československého vyslanectva vo Švajčiarsku, pracovníkom sekretariátu Spoločnosti národov v Ženeve, tlačovým atašé československého vyslanectva vo Francúzsku. Od roku 1936 pracoval na československom vyslanectve v Maďarsku. Na týchto postoch získal bohaté diplomatické skúsenosti. Na platovej stupnici slovenského ministerstva zahraničných vecí sa nachádzal na prvom mieste a bol zrejme najskúsenejší diplomat v jeho službách. Už tento fakt svedčí o tom, aký význam pripisovala Slovenská republika na začiatku svojej existencie vzťahom s Rumunskom a Juhosláviou. Na jeseň 1939 sa stal prvým mimoriadnym vyslancom a splnomocneným ministrom Slovenskej republiky v Rumunsku a Juhoslávii.⁸¹ Nástupná audiencia s odovzdávaním poverovacích listín I. Milecza u princa regenta Pavla Karađorđevića sa konala 11. novembra 1939⁸² a bola spojená s oficiálnym predstavením slovenského chargé d'affaires J. Cieker.⁸³ Potom bol slovenský vyslanec I. Milecz prijatý ministrom zahraničných vecí Alexandrom Cincar-Markovičom.⁸⁴ V nasledujúcich dňoch absolvoval návštevu u kňažnej Oľgy (manželky regenta Pavla)⁸⁵, krá-

78 DRUGA, Ondrej. *Odbojové aktivity vojvodinských Slovákov v rokoch 1938 – 1941*. Báčsky Petrovec: Slovenské vydavateľské centrum, s. 138-143, 204-209, 220-225.

79 SNA, fond MZV, šk. 179, č. 20265/41.

80 CIEKER, Jozef. In *Biografický lexikón Slovenska II*. C-F. Martin: Slovenská národná knižnica, 2004, s. 33.

81 MILECZ, Ivan. In *Biografický lexikón Slovenska IV*. M-N. Martin: Slovenská národná knižnica, 2017, s. 469-470.

82 SNA, fond MZV, šk. 179, č. 20767/39.

83 SNA, fond MZV, šk. 180, č. 308/1939/Dôverné.

84 SNA, fond MZV, šk. 505a), č. 308/39.

85 SNA, fond MZV, šk. 505a), č. 313/39.

lovnej matky Márie (pochádzala z Rumunska)⁸⁶, u ostatných regentov⁸⁷, u predsedu vlády Dragišu Cvetkovića⁸⁸ a podpredsedu vlády Vlatka Mačeka⁸⁹. Tieto, ako aj ďalšie stretnutia, pomáhali prekonávať bariéry nedôvery voči Slovensku. Vďaka tomu, že mnohých juhoslovanských a rumunských politikov poznal z predchádzajúceho pôsobenia v diplomacii, mal s nimi väčšinou neformálne rozhovory, čo sa ale nedalo povedať o stretnutiach s Nemcami. Podľa neho boli rozhovory s Nemcami formálne a odmerané.⁹⁰ V diplomatických službách uplatňoval benešovskú koncepciu zahraničnej politiky. Hoci vstúpil do diplomatických služieb Slovenskej republiky nestotožnil sa s jej zahraničnou politikou. Počas vojny ponúkol svoje služby československému zahraničnému odboju a s jeho vedomím odišiel v roku 1943 ako pracovník vyslanectva v Bukurešti do Turecka. Po vojne pracoval na Povereníctve dopravy a techniky, Povereníctve školstva a osvet, Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a inde. Ivan Milecz zomrel 29. júla 1980 v Bratislave.⁹¹

86 SNA, fond MZV, šk. 505a), č. 425/39.

87 SNA, fond MZV, šk. 505a), č. 335/39, a š. 180, č. 391/1939/Dôverné.

88 SNA, fond MZV, šk. 505a), č. 405/39.

89 SNA, fond MZV, šk. 112, č. 482/39/Dôverné.

90 SNA, fond MZV, šk. 180, č. 407/1939/Tajné.

91 MILECZ, Ivan. In *Biografický lexikón Slovenska IV. M-N*. Martin: Slovenská národná knižnica, 2017, s. 469-470.